

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 53/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

43/2008. (VII. 16.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a budapesti lakos **Panaszos**¹ 2008. április 18-án előterjesztett **panasza alapján** a 2008. július 16-án megtartott zárt ülésén – dr. Juhász Imre elnökhelyettes, valamint dr. Kádár András Kristóf testületi tag távollétében – **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2008. április 18. nyújtott be panaszt a Budapesti Rendőrfőkapitánysághoz – a vele szemben alkalmazott előállítás ténye és annak módja

¹ A Panaszos személyes adatait az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése alapján töröltük

miatt – amelyben kérte, hogy panaszát a Testület vizsgálja ki. A Testület a panaszt 2008. május 16. napján érkezett.

A sérelmezett rendőri intézkedésekre 2008. április 11-én került sor, így a benyújtási határidőt az Rtv. 93.§-ának (1) bekezdése alapján – miszerint a Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni – megtartottnak kellett tekinteni, és az ügyet érdemben vizsgálni kellett.

I.

A panaszos beadványában előadta, hogy két barátjával 2008. április 11-én 20 óra 45 perc körüli időpontban Budapesten, a Duna utca felől haladtak a Ferenciek tere felé, ahol a 7-es számú busz megállójában kívántak buszra szállni az Astoria irányába. A panaszos állítása szerint a téren csend volt, és semmilyen rendőri felszólítás nem hangzott el. Továbbhaladva a téren, rendőröket vettek észre, akik futva közeledtek a panaszos és barátai felé, ezért igyekeztek félrehúzódtak. A panaszosnak és barátnőjének ez sikerült is, míg a barátjuk a rendőrsorfallal másik oldalán rekedt. A panaszos kérte a rendőröket, hogy engedjék tovább barátját, mert együtt vannak. Ezt követően körbevették mindhármat és előállították. Két intézkedő rendőr a panaszos karjait hátracsavarta és testét lefelé nyomta, amitől ő térdre rogyott. Hiába mondta, hogy nagyon fáj a karja, a rendőrök egy falhoz vágták, majd megbilincseltek. A panaszos állítása szerint nem tanúsított ellenszegülést, sőt együttműködött volna a hatósággal, ha a testi kényszer alkalmazásával azt maguk a rendőrök nem akadályozták volna.

A bilincs alkalmazása már az elejétől fájdalmat okozott a panaszosnak, s többször kérte a rendőröket, hogy igazítsák azt meg, de a kérésének nem tettek eleget. A bilincs alkalmazása vérző sérülést okozott, amit később az előállítás során a mentőorvos megnézett, de arról igazolást nem adott ki. A panaszost és társait a Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányságra szállították.

Az előállítás során a panaszban foglaltak szerint a panaszos nőt vonszolták és rángatták; felsőruházata felcsúszott, amit ő maga kezeinek hátra bilincselése miatt nem tudott megigazítani, s a rendőrök is csak többszöri kérésre segítettek rajta. A rendőrségi fogdába beléptetéskor annak ellenére íratattak alá vele „papírokat”, hogy kijelentette: szemüveg nélkül nem tudja azokat elolvasni. A panaszos a rendőrségi fogdába beléptetésekor megadta az értesíteni kívánt hozzátartozója adatait, ám azt kérése ellenére sem értesítették.

A panaszos beadványában sérelmezte továbbá az előállítás módját is, nevezetesen, hogy a fogvatartás ideje alatt a helyiségben fűledt meleg volt, továbbá ennivalót és innivalót nem adtak a panaszosnak, csak a WC-ben ihatott volna. A kémlelőnyílásnak nem volt lehajtható része, ami miatt csak megalázó módon tudta volna a mosdót használni, miközben a folyosón férfiak közlekedtek.

A panaszos iratait csak a rendőrségen kérték el, korábban annak ellenére sem, hogy a vele szemben intézkedő rendőrök egyike ennek szükségességét a panaszos által is hallhatóan felvetette. A panaszost hét és fél órán keresztül tartották fogva; amely idő alatt nem közölték vele annak okát, arról később sem kapott tájékoztatást, s végül anélkül engedték szabadon, hogy közölték volna vele, mit követett el.

II.

A Testület a tényállás megállapításához a panaszhoz csatolt rendőrségi iratokon túlmenően áttekintette az állampolgári jogok országgyűlési biztosának az OBH 2452/2008. sz. ügyben, 2008. május 19-én készült jelentését (a továbbiakban: ombudsmani jelentés) és a 2008. április 11-ei eseményekkel kapcsolatosan 2008. április 14. és május 26. napján nyilvánosságra hozott közleményét, illetőleg a budapesti rendőrfőkapitány által 2008. május 6-án kelt, az állampolgári jogok országgyűlési biztosának a 2008. április 11-ei eseményekkel kapcsolatos megkeresésére adott válaszát. Ezen felül a Testület felhívására az Országos Rendőr-főkapitányság és a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) a 2008. április 11-ei tömegoszlátás és előállítások tárgyában rendelkezésre álló, a panasz szempontjából releváns dokumentációt (a rendezvények bejelentésének másolatait, a bejelentések elbírálásáról szóló határozatok másolatát, a tömegoszlátásról, igazoltatásokról és előállításokról készült rendőrségi felvételek és jelentések másolatait) rendelkezésre bocsátotta. Azok alapján az alábbiakat lehetett megállapítani.

Magánszemélyek 2008. április 8., illetve 9. napján bejelentették a BRFK Központi Panaszirodáján, hogy 2008. április 11-én a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvényt kívánnak tartani a Budapest Jászai Mari térről a Hollán Ernő utcába vonulással, illetve a Hollán Ernő utcában. A bejelentések a Gytv. 6.§-ában foglalt három napos határidőn belül érkeztek be, ennek ellenére a rendőrség azokat tudomásul vette. Az ott tartott demonstrációt követően, április 11-én a délutáni és az esti órákban magánszemélyek a BRFK Központi Panaszirodáján a főváros több pontjára rendezvényt jelentettek be: 17 óra 5 perckor a Kossuth térre 18 órai kezdettel, 18 óra 25 perckor a Szabadság térre 19 órai kezdettel. Az ezt követően a Roosevelttérre 20 órára, illetve a Clark Ádám térre 21 órára tervezett tüntetés

bejelentése – a rendőrségi nyilatkozat szerint – csak 20 óra 10 perckor érkezett meg motoros futár útján.

A jelen panasz szempontjából jelentős rendezvényt annak főszervezője telefax útján jelentette be a BRFK-hoz 18 óra 33 perckor. Az Erzsébet híd közepére 19 és 22 óra közötti időtartamra szervezett tüntetés célja tiltakozás volt a kormány politikája és a BRFK gyülekezéssel kapcsolatos jogértelmezése ellen. A főszervező kb. száz résztvevőre számított, akik előtt beszédet akart mondani. Önmagában békés jelenléttel kívántak tiltakozni, és a forgalmat is akadályozni akarták a demonstrációval.

A BRFK a Kossuth térre, a Szabadság térre, a Roosevelttérre, az Erzsébet hídra és a Clark Ádám térre szervezett rendezvényeket azok megkezdéséig hivatalosan nem vette tudomásul. A rendezvények szervezőit a rendezvény megtiltásáról és a bejelentéseknek az elkészttség miatti elutasításáról a BRFK csak utóbb, az előállításuk folyamán tájékoztatta. Az Erzsébet hídra szervezett rendezvény bejelentésének elutasításáról szóló végzést a főszervező 23 óra 18 perckor vette át. A különbség a rendezvények megítélése kapcsán abban mutatkozott, hogy míg a Kossuth téren és a Szabadság téren – az elutasító végzés ellenére – a rendőrség biztosította a rendezvény megtartását, addig az Erzsébet hídra (és a Clark Ádám térre) szervezett rendezvény esetében nem ez történt, hanem tömegoszlátásra került sor. (A Roosevelttéren oszlátásra pusztán azért nem került sor, mert a tömeg ott – az alább írtak szerint – nagyon rövid ideig tartózkodott.)

A tömeg 19 óra 45 perckor (rendőri jelentés szerint 19 óra 53 perc körüli időpontban) érkezett meg a Roosevelttérre. Ezt a tüntetést a biztosítási törzs parancsnoka, a beosztotti állomány és a törzs közötti rádióforgalmazásról készült napló tanúsága szerint 19 óra 55 perckor fel kívánta oszlátni, illetve kiadta az utasítást a Lánchíd lezárására és az oszlátásra való felkészülésre. A tömegoszlátásra ezen a helyen nem került sor, mert amikor a rendezvények egyik főszervezője a Lánchíd tervezett lezárásáról értesült, a tüntetést kézi hangosbeszélővel feloszlatta és tájékoztatta a tömeget, hogy az általa bejelentett következő tüntetés 21 órától a Clark Ádám téren, egy másik magánszemély által bejelentett tüntetés pedig az Erzsébet hídon lesz ugyanazon időpontban. A BRFK biztosítási törzs parancsnokának jelentése szerint 20 óra 2 perckor az Erzsébet hídra bejelentett rendezvény főszervezője 50-60 fővel megindult az Apáczai utca felé, ezért 20 óra 11 perckor közlekedési zárást rendeltek el – többek között – az Erzsébet hídon, s csak 21 óra 14 perctől indították meg ismét a forgalmat.

Az Erzsébet híd pesti hídfőjénél gyülekező, be nem jelentett demonstrációt folytató, kb. 30-40 fős csoportot a rendőrség a Ferenciek tere irányába kezdte kiszorítani. A tömeg ellenszegülés nélkül haladt a rendőri erők előtt, majd a Ferenciek téren megállt, ezért a rendőrség a demonstráció abbahagyására és a

terület elhagyására szólította fel a jelenlevőket – létszámuk miatt kihangosítás nélkül – először 20 óra 40 perckor, másodjára 20 óra 50 perckor, távozási útirányként a Váci utcát megjelölve. Ez alapján a tömegből kb. tíz fő eltávozott, míg a rendőri felszólításnak nem engedelmeskedőkkel szemben utasítást adtak rendőri intézkedések foganatosítására, ami alapján több személyt – köztük a panaszost is – előállították.

Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló rendőri jelentés szerint a panaszos az ismételt felszólítás ellenére is a helyszínen maradt, és e magatartásával passzív ellenszegülést valósított meg. Az igazoltatását foganatosító rendőr közölte vele, hogy az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. r.) 40/A.§-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének továbbfolytatása miatt előállítják a Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányságra, illetve, hogy meg fogja bilincselni, ezért ne álljon ellen. Mivel a panaszos továbbra sem tett eleget a rendőri felszólításnak, az Rtv. 48.§-ának d) pontja alapján – az ellenszegülés megtörésére – testi kényszert alkalmaztak vele szemben: kezeit hátra helyzetbe hajlították és megbilincseltek, majd az előállító rendőrgépkocsikhoz vezették.

Az ügyeletes mentőtiszt vizsgálata szerint a panaszosnak nyolc napon belül gyógyuló sérülései keletkeztek, kezelésükre további ellátás nem volt szükséges. A parancsnoki vélemény szerint az igazoltatás, az előállítás, a testi kényszer és a bilincs alkalmazása jogszerű, illetve utóbbiak jogszerűek és szakszerűek, a rendőri intézkedések arányosak voltak.

A panaszos az előállítás idejéről szóló igazolást átvette, mely szerint az előállítása 2008. április 11-én 20 óra 50 perctől 2008. április 12-én 4 óra 28 percig tartott. Az előállítás időtartama nem haladta meg a nyolc órát.

III.

A panaszban sérelmezett rendőri intézkedésekkel kapcsolatban a Testület megállapította, hogy azok érintették a panaszos személyes szabadsághoz fűződő jogát és az emberi méltósághoz való jogát. Egyúttal a Testület vizsgálat tárgyává tette, hogy a 2008. április 11-ei demonstráció-sorozat alkalmával általában érvényesült-e a gyülekezéshez való jog, illetve a jogállamiság és a jogbiztonság alkotmányos követelménye.

1. A békés gyülekezés joga

A Testület megállapította, hogy a Hollán Ernő utcába, illetve az azt követő Kossuth térre, Szabadság térre, Roosevelt térre, Clark Ádám térre és az Erzsébet térre szervezett rendezvény egyaránt a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvénynek minősül. A BRFK valamennyi esetben a rendezvény bejelentése iránti kérelmet a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 30.§-ának d) pontja alapján – elkészttség okán – érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mivel a Gytv. 6.§-a szerint a közterületen tartandó rendezvény szervezését a rendőrségnek legalább három nappal a rendezvény tervezett időpontja előtt be kell jelenteni.

A békés célú gyülekezéshez való jog gyakorlása az események idején hatályban levő rendelkezések szerint bejelentéshez volt kötve, amely bejelentési kötelezettség ugyanakkor elsődlegesen a gyülekezők biztonságát szolgálja. A Gytv. 14.§-ának (1) bekezdése 2008. április 11. napján még előírta, hogy amennyiben a bejelentéshez kötött rendezvényt bejelentés nélkül tartják meg, a rendőrség a rendezvényt feloszlatja. A törvényi szóhasználat arra utal, hogy a rendőrség nem mérlegelhette azt, hogy a rendezvényt annak be nem jelentett jellege miatt feloszlatja-e vagy sem: az kötelező előírásként szerepelt. A Gytv. szerint tehát önmagában a tömegoszlatás ténye jogsértés megállapítását nem alapozza meg.

A Testület ugyanakkor foglalkozott a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv gyülekezési jogra vonatkozó rendelkezése összeegyeztethetősége kérdésével is. Az Egyezmény – amit az 1993. évi XXXI. törvény hirdetett ki Magyarországon – 11. Cikkének 1. pontja deklarálja a gyülekezéshez való jogot („Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.”). Az Egyezmény egyes rendelkezéseit az Emberi Jogok Európai Bíróságának eseti döntései töltik meg tartalommal, és bár az Egyezmény 46. Cikkének 1. pontja alapján a tagállamok csak az olyan ügyekben tekintik magukra kötelezőnek a Strasbourg Bíróság ítéleteit, amelyekben félként szerepelnek, egyértelmű, hogy amennyiben a Strasbourg Bíróság esetjoga szerint az idézett 11. Cikk alapján a gyülekezési jog aránytalan és ezért az Egyezménybe ütköző korlátozásának minősül egy, a bejelentési határidőn túl speciális körülmények által indokoltan megszervezett tüntetés, abban az esetben értelemszerűen a tagállami hatóságoknak a kérdéses rendelkezést ezzel a tartalommal kell figyelembe venniük.

Ennek következtében a 2008. április 11-ei események időpontjában két egymásnak ellentmondó, de egyaránt törvényi szintű jogszabály volt hatályban: a Gytv. 14. §-ának az Alkotmánybíróság 78/2008. (V.29.) számú határozatával azóta megsemmisített része és az Egyezmény – Emberjogi Bíróság döntéseinek fényében értelmezendő – 11. Cikke. Ez utóbbival kapcsolatban kiemelendő, hogy az nem bármilyen bejelentés nélküli vagy nem időben bejelentett tüntetésre vonatkozik, hanem csupán azokra az esetekre, amikor valamilyen esemény azonnali választ indokol, mivel a határidő betartása értelmetlenné vagy jelentősen kisebb hatásúvá tenné a tüntetést.

Az említett két törvényhely összeütközése folytán a rendőrség abban a helyzetben volt, hogy akár feloszlát egy békés tüntetést, akár nem, létezett olyan jogszabályi rendelkezés, ami intézkedésének jogszerűségét megalapozta. A Testület e ponton hangsúlyozza azt, hogy a jogbiztonság érdekében a jogalkotó feladata a jogszabályok közötti ellentmondások feloldása; s a jogalkalmazó szervtől nem várható el, hogy a túl rövid határidővel bejelentett tüntetések esetén a jogszabályi ütközést feloldja – az alkotmányjogi teszt alkalmazásával. [Az ún. szükségességi - arányossági teszt szerint: az államnak meg kell jelölnie az alapjog korlátozásának legitim célját, az eszköznek a legitim cél eléréséhez alkalmasnak kell lennie, a korlátozásnak szükségesnek és egyben arányosnak kell lennie. – 30/1992. (V.25.) AB határozat]

A Testület szükségesnek tartja megjegyezni azt is, hogy 2008. május 29. napján az Alkotmánybíróság a Gytv. 14.§-ának (1) bekezdésében foglalt „bejelentés nélkül, a 7.§ a) és b) pontjában foglaltaktól eltérően vagy” szövegrészt alkotmányellenesnek minősítette, és a határozat meghozatalának napjával megsemmisítette [75/2008. (V. 29.) AB határozat 3. pont].

Az 1989. évi III. törvény és az Egyezményt kihirdető 1993. évi XXXI. törvény említett rendelkezései között fennálló összeütközés alapján a be nem jelentett tüntetés feloszlataának ténye nem alapozza meg a jogsértést, ugyanakkor a Testület megállapíthatónak találta az alkotmányos alapjog sérelmét – a jogbiztonság követelményére tekintettel az alábbiak alapján. A fentebb kifejtettek szerint a rendőrség jogalkalmazói gyakorlata az elkésve bejelentett rendezvények engedélyezése (megítélése) tekintetében nem bizonyult kellően következetesnek. Így kerülhetett sor arra, hogy a Kossuth térre és a Szabadság térre késve bejelentett demonstrációk megtartását lehetővé tette, míg az Erzsébet hídra hasonló körülmények között szervezett rendezvényt feloszlathatónak minősítette.

A tömeg az Erzsébet hídon még ellenszegülés nélkül haladt a rendőri erők előtt, azonban a Ferenciek terén megállt, és azok közül ottmaradt egy kisebb csoport, akik a rendőrség felszólításának továbbra sem engedelmeskedtek. Ettől a ponttól

kezdve a tömegosztatás jogszerűsége tekintetében az alábbiakat állapította meg a Testület.

A tömegosztatás előfeltételei fennálltak a Ferenciek terén. Az Rtv. 59.§-ának (1) bekezdése előírja, hogy tömegosztatás alkalmazható, ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétosztatásra irányuló rendőri felszólításnak nem tett eleget. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Rszsz.) 74.§-ának (1) bekezdése szerint pedig, ha a jogszabály a tömeg felosztatását a rendőrség számára kötelezővé teszi (Gytv. 14.§), vagy tömeg jogellenes magatartást tanúsít, a csapaterő kirendelésére jogosult rendőri vezető intézkedik a tömegosztatásra. Jelen ügyben mindkét kritérium – a rendőrségnek a Gytv.-n alapuló osztatási kötelezettsége és a tömeg jogellenes magatartása – ami passzív ellenállásban nyilvánult meg – fennforgott.

A Ferenciek terén történő tömegosztatás során a megelőző, felszólítással kapcsolatos kötelezettségeinek a rendőrség csak részben tett eleget. Az Rszsz. 74.§-ának (3) bekezdése előírja, hogy a felosztatásra irányuló rendőri felszólítást hangosító eszköz alkalmazásával kell megtenni. Ezzel egyezően, a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) 15.§-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség a rendezvény felosztatásakor jól hallható módon – hangosbeszélőn – köteles a résztvevőket figyelmeztetni, hogy amennyiben nem hagynak fel a törvénysértő magatartásukkal, illetőleg a helyszínről önként nem távoznak el, a rendőrség – akár kényszerítő eszköz igénybe vételével is – szétosztatja a rendezvényt. A jelen ügyben a rendőri jelentés szerint a felszólítások szóban, ám kihangosítás nélkül hangzottak el, ami kétségesse teszi, hogy azok a téren jelenlevő valamennyi személy számára valóban jól hallhatók voltak. Megjegyzendő, hogy az ombudsman is beszámolt arról a jelentésében, hogy 2008. április 11. napján az egyes rendezvényeken az osztatás előtti felszólítások több esetben nem voltak érthetőek, és felhívta a figyelmet arra, hogy a jövőben az osztatást megelőző felszólítás mindig legyen a résztvevők döntő többsége számára érthető és értelmezhető.

A rendőrség továbbá nem tett eleget az Rszsz. 74.§-a (3) bekezdése azon előírásának, amely szerint a felosztatásra irányuló rendőri felszólítást legalább kétszer meg kell ismételni. Ez azt jelenti, hogy összesen legalább három alkalommal kell elhangzania a felszólításnak. A jelen ügyben összesen kétszer történt a felosztatás előtti rendőri felszólítás: először 20 óra 40 perckor, másodjára pedig 20 óra 50 perckor.

A rendőrség a tömegosztatással kapcsolatos egyéb jogszabályi kötelezettségének eleget tett. A BM rendelet 15.§-a (3) bekezdésének, illetve az Rszsz. 74.§-a (3)

bekezdésének megfelelően közölték azt, hogy milyen irányban kell a résztvevőknek a rendezvény helyszínét elhagyniuk (Váci utca). A BM rendelet 15. §-ának (4) és (5) bekezdései alapján az arányosság elvét is szem előtt tartották: a tömeg oszlatására – a rendőri kényszerítő eszközök alkalmazására – akkor került sor, amikor a felszólítás és a további két alkalommal megismételt figyelmeztetés ellenére a tömeg nem oszlott szét. A felosztatás során, ha a tömeg magatartására figyelemmel erre lehetőség van, a rendőrség első intézkedésként igazoltatásokat fogantatott. A tömegoszlatás tényleges megkezdésére akkor került sor, amikor a tömeg a felszólítások, illetve az igazoltatások ellenére nem oszlott szét.

2. A személyes szabadsághoz való jog és az emberi méltósághoz való jog

Míg a tömegoszlatás és annak módja megfelelt a jogszabályi előírásoknak, vizsgálnia kellett a Testületnek azt is, hogy az előállítás és fogvatartás törvényes volt-e.

A rendőri jelentés szerint a panaszos a figyelmeztetés ellenére nem hagyott fel a törvénysértő magatartásával, ezért került sor az igazoltatásra. Az újabb rendőri felszólítás után pedig testi kényszer és bilincset is alkalmaztak az előállítás érdekében. A bilincs alkalmazása a Testület álláspontja szerint nem felelt meg az Rtv.-ben rögzített arányosság (Rtv. 15.§) és a kényszerítő eszközök alkalmazása követelményének (Rtv. 16.§). A rendőri intézkedés ui. nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, továbbá több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. Továbbá a rendőr kényszerítő eszközt a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén és az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A bilincselés módját – az Rszsz. 60.§-ának (6) bekezdése alapján – az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélszerűsággal választja meg. A jelen ügyben figyelembe kellett volna venni, hogy a panaszos nő, akinek az ellenszegülése a testi kényszer alkalmazásával már megtört, sőt több alkalommal jelezte azt is, hogy fáj a karja. A bilincs hátra helyzetbe történő feltevésével pedig fájó, vérző sérülést okoztak neki. Ez mindenképpen aránytalan sérelemnek tekinthető.

A panaszossal szemben (több előállított személyhez hasonlóan) az előállítás több óra – az Rtv. 33.§ (3) bekezdésében foglalt maximális nyolc órát majdnem elérő

– időtartama alatt a befogadó VII. kerületi Rendőrkapitányságon érdemi eljárási cselekményt nem foganatosítottak.

A rendőrség a panaszos előállításával, illetve az előállítás fentebb részletezett módon történő foganatosításával tehát nem tett eleget az Rtv. 15. §-ában, illetve a 16. §-ának (1) bekezdésében foglalt arányosság követelményének.

A Testületnek nem állt rendelkezésére olyan videofelvétel, vagy egyéb bizonyítási eszköz, amely tanúsítaná, hogy az intézkedést foganatosító rendőr az intézkedés során eleget tett-e az azonosításra vonatkozó kötelezettségének (Rtv. 20.§), nevezetesen annak, hogy az intézkedés megkezdése előtt – illetve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni, az azonosítása érdekében az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni, kivéve, ha az az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét. (Megjegyzendő, hogy a rendőrség az Erzsébet hídi eseményekről semmilyen videofelvételt nem tudott a Testület rendelkezésére bocsátani.)

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrségi fogdába beléptetésekor értesíteni akarta hozzátartozóját, amit megtagadtak, és bár megadta az értesíteni kívánt személy adatait, azt nem értesítették.

Az Rtv. 18.§-ának (1) bekezdése szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha pedig a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Az Rtv. 18.§-ának (3) bekezdése szerint a fogvatartott jogait korlátozni csak abban az esetben lehet, ha az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja. A felsorolt okok közül egyik sem forgott fenn a jelen ügyben, ezért a jogsértő magatartás e tekintetben megállapítható.

A panaszos nőt az előállítása során több szükségtelen és megalázó cselekmény érte. Kezeinek hátra bilincselése során a felsőruházata felcsúszott, amit maga nem is tudott megigazítani, és a rendőrök csak többszöri kérésre segítettek rajta.

A panaszos sérelmezte továbbá – más panaszozhoz hasonlóan – a fogvatartás körülményeit. A panaszost egy fülledt, meleg cellában tartották fogva. Csak a WC-ben ihatott volna, de ott a higiéniai és egyéb feltételek nem voltak biztosítva

sem az iváshoz, sem az egyéb egészségügyi szükségletek emberi méltósággal való elvégzéséhez.

A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 14.§-ának (1) és (4) bekezdése előírja, hogy a zárakban fogvatartottanként legalább 10 m³ légtérrel, 4 m² mozgásteret, illetve természetes szellőzést kell biztosítani. Noha a BM rendelet szerinti „fogvatartott” fogalmába az előállítottak nem tartoznak bele, és nincs már hatályban a korábbi Rendőrségi Szolgálati Szabályzat [3/1995. (III. 1.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról] azon rendelkezése, miszerint az előállítottakra főszabály szerint a fogdaszolgálatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, a rendőrséggel szemben támasztható általános követelményekből – nevezetesen, hogy a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait [Rtv. 2.§ (1) bekezdés] – levezethető, hogy a személyes szabadságuktól megfosztott személyek elhelyezésének módja ne legyen megalázó, a méltóságot csorbító.

Az előállított / elővezetett személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló rendőrségi tájékoztató szerint a fogvatartott jogosult arra, hogy ivóvizet kérjen az őrsegtől, ha az előállító helyiségben nincs ivókút, jogosult továbbá arra is, hogy öt órát meghaladó fogvatartása esetén élelmet kérjen. A panaszos előállítása öt órát meghaladó időtartamú volt.

A tisztálkodási és ivási (étkezési) lehetőségek nem, illetve nem megfelelő biztosítása a panaszos emberi méltósághoz való jogát érintik.

A 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 1.§-ának (1) bekezdése alapvető követelményként fogalmazza meg, hogy a fogvatartás során a fogvatartottal az emberi méltóság tiszteletben tartásával kell bánni. Tilos a fogvatartottat – többek között – megalázó bánásmódban részesíteni.

Az Alkotmány 54.§-ának (2) bekezdése biztosítja az emberi méltósághoz való jogot. Eszerint „Senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, ...”. Ezzel azonos módon határozza meg az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 3. Cikke a kínzás tilalmát. Az emberi méltósághoz való jog mindenkit megillet, általános személyiségi jog, amit a hatóságoknak is tiszteletben kell tartaniuk.

V.

A rendőrség az előállításra és a fogvatartásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsértésével sértették a panaszos személyi szabadsághoz és az

emberi méltósághoz való jogát. A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a jogsérelem mértéke – a tárgybeli esetben, annak összes körülménye alapján – eléri azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalását megalapozza.

A Testület a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2008. július 16.

Dr. Kaltenbach Jenő s.k.
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra s.k.
előadó testületi tag

Dr. Féja András s.k.
testületi tag

Megjegyzés:

Az országos rendőrfőkapitány a 17614/2008. RP. sz. határozatával a Panaszos panaszát elutasította. A határozatot és annak indokolását lásd az ORFK honlapján: <http://www.police.hu> *(Feltöltés alatt!)*
(A Szerk.)